MUSIK DER GJORDE EN FORSKEL

Det musikalske grundstof, der fik saxofonisten Fredrik Lundin til at drømme om at blive musiker, blev dannet tidligt af musik med blandt andre Charlie Parker, Charles Mingus, Coleman Hawkins, Sonny Rollins og Archie Shepp. Samt hele den nørdede og jazzromantisk pakke.

Af **Fredrik Lundin** Portrait **Nicola Fasano**

En stor del af min opvækst tilbragte jeg i Helsingør biblioteks musikafdeling, hvorfra jeg ugentlig hjemslæbte den ene stabel jazzplader efter den anden.

Jeg sad med øret til min forældres radio hver aften og sugede til mig fra dansk og svensk jazzradio, og trykkede på *record* på min båndoptager, hver gang der blev spillet noget der lød interessant.

Fra jeg var ti (i begyndelsen af 1970erne), tog min far mig med i Montmartre i Store Regnegade, hvor jeg fik varm leverpostej med syltede røde pebre, mens jeg så og hørte Jan Allan med Rune Gustafsson (min daværende helt) og Bo Stief, oplevede Dexter Gordon, og forsøgte at forstå Lee Konitz og Warne Marsh.

Så snart jeg kunne tage toget ind til København på egen hånd, jagede jeg hos Steve's Books and Records (brugte plader i en kælder overfor Christiansborg), Bristol Music Center og Music Mecca. Og så var det Montmartre i Nørregade, Foyerscenen i Huset, Unicorn, la Fontaine, Tieren...

Ud af en bruttoliste, der ville fylde hele bladet, har jeg udvalgt en lille bitte smule af den musik, der har gjort en forskel for mig. Musik, der har tilføjet mig dybe og varige mén helt ind i sjælen, og ikke bare al den musik, der på et intellektuelt plan, har inspireret og fornyet min musikalske palet som musiker og komponist. Derfor er en forholdsvis stor del af de medtagne eksempler, musik jeg mødte tidligt i livet, da det jo desværre er sådan, at sjælens modstandskraft øges med tiden, og den danner hård hud, og der skal stadig mere til, for at man skal blive ramt lige så ubodeligt, som da man var ung og ubefæstet.

Parkers Mood & Mingus' storbyjazz

Min første bevidste erindring om en musik, der for mig siden har været selve essensen af jazz – lyden af et menneske, som, kæmpende på det yderste af afgrunden, seende døden i øjnene, men med stoltheden i behold, synger, hvad han eller hun ved, efter al sandsynlighed kan blive den sidste sang – var lyden af Charlie Parkers *Parkers Mood*. Den lå som baggrundsmusik til noget, der formentlig har været et program om jazz, og jeg vil mindes, at der over skærmen kørte nogle gamle sort-hvide *still*-foto fra New Yorks havnekvarter.

En musik, der for mig er nært beslægtet med denne, er Charles Mingus' SCENES IN THE CITY. Den er en af Mingus' mindre kendte jazz workshop-indspilninger, og en plade, som min musikalske mentor, salig Erling Kroner, gjorde mig opmærksom på. Trompetisten Clarence Shaw, som ikke længe efter disse optagelser havde fundet sted, forsvandt, muligvis på flugt fra Mingus, spiller så uendeligt flosset smukt blandt andet på titelnummeret. Der er tale om et ægte stykke, næsten programmusikalsk, *jazz and poetry*, med en dyb, tung, varm, mættet, næsten klaustrofobisk storbyjazz-stemning, der for mig er selve sindbilledet på jazz. En musik i evig kamp med sig selv og i et endeløst ulykkeligt kærlighedsforhold til verden omkring sig.

Hawkins *after hours* og synet af den arbejdende kunstner

Danmarks Radio viste en gang først i 1970erne, den fantastiske lille jazz –"dokumentar", *After Hours*. Scenen er en natbeværtning; den er mistænkeligt ren og veloplyst. Speakeren lader os forstå, at de store jazzmusikere kommer forbi sent om natten, når de er færdige med deres spillejob rundt omkring. En fremragende rytmegruppe sidder og holder gryden i kog, mens vi som seere spændt venter på, om vi mon skulle være så heldige, at få et af de helt store rovdyr at se ved vandhullet. Og minsandten om ikke Coleman Hawkins dukker op, bliver mødt med glade tilråb fra musikerne på scenen, sætter sig, pakker ud, skyder hatten lidt om i nakken og foreslår *Lover Man*.

Det bliver til en af de mest intense versioner af *Lover Man* (sammen med Parkers sammenbruds-version af samme sang), og noget af det bedste Hawkins, jeg kender til. Sidste sang inden filmholdet må drage tilbage til lejren, er en infamt swingende *Just You, Just Me*, hvor den store hanløve lægger alt omkring sig ned.

Jeg så udsendelsen sammen med min saxofonspillende onkel, Ole Kongsted og min far, begge hengivne jazz-entusiaster, og deres brummen, stønnen, stampen i jorden, og

—Selve idéen med at orkestrere hele rytmesporet på den måde, havde jeg ikke prøvet før, og det fik adskillige konsekvenser for min musik.

høje latterudbrud, når de simpelthen ikke kunne rumme hvor meget *Just You, Just Me* swingede under Hawkins' solo, var for mig en lektie i, hvordan man bør lytte til og opleve musik.

Ydermere var det hele den jazzromantiske pakke, der fulgte med hér, noget som jeg også altid har været optaget af. Jeg åd biografier, og læste min Politikens JAZZENS HVEM HVAD HVOR til laser. Jeg drømte om at være en plaget kunstner, om en gang at vende hjem fra USA, hulkindet, med skægstubbe, solbriller, og lægge alle for mine fødder med mit fantastiske spil. Christer Boustedts intense saxofonist i den dejlige svenske 1970er-film, SVEN KLANGS KVINTETT, ham ville jeg være. Mit ideal var ikke en eller anden fodboldspiller, eller cowboy, det jeg drømte om at blive var den kompromisløse, indesluttede, men hudløse kunstner (AFTER HOURS er gud ske lov udgivet på dvd, og det er SVEN KLANGS KVINTETT i øvrigt også).

Meget af den musik der har gjort størst indtryk på mig, har været forbundet med synet af den arbejdende kunstner, enten *live*, eller på film-tv.

Sonny Rollins Trio 1965

Af sidstnævnte fik én vidtrækkende betydning for mig, nemlig DRs tv-transmission af koncerten fra 1965 med Sonny Rollins, en meget ung NHØP og trommeslageren Alan Dawson. Ikke alene spiller Rollins og hans medmusikere noget af det bedste, man nogen sinde har hørt dem gøre, men det er også utroligt godt filmet. Smukke, rolige sort-hvide billeder, der følger Rollins spillende vandren rundt på scenen (også bag om Dawson) og omkring i musikken. DR har tilsyneladende været forberedt på at Rollins ikke stod stille og sat en hel række mikrofoner op foran ham. Rollins er ultra skarp, i tætsiddende, højt opknappet 60er-jakke, rullekrave og smalle bukser, høgenæse, kronraget, og fipskæg. Han bevæger sig med, og holder tenoren, som var den en lille altsaxofon. Hans udstråling er formidabel, han vandrer rundt på scenen, eller sidder på den skrivebordsstol, der er blevet stillet til ham ved siden af trommerne, koncentreret lyttende, giver masser af plads til sine to medspillere, akkompagnerer, fra forskellige steder

på scenen, både Dawson og NHØP i deres soloer. Alle tre er ekstremt fokuserede, ikke et smil kommer over nogens læber (bortset fra et enkelt på Dawsons læber, da Rollins under en solo-*cadenza* spiller *O Sole Mio*), kommunikationen er intens. Rollins er konstant søgende, på evig flugt ud over vidderne, springer enten rastløst fra den ene idé til den anden, eller bider sig monomant fast i én enkelt, der bliver presset indtil den, som kul under konstant tryk, ender som diamant. Unge NHØP er hele tiden i hælene på ham, og ofte oppe på siden af Rollins. Jeg ville være Rollins!

Denne totaloplevelse af tre mænd og kunstnere i intens kamp, for at komme højere op, og længere bort end nogen sinde før, en oplevelse, mere *action packed*, end mangen en thriller, bærer jeg stadig i mig, og jeg får stadig gåsehud, når jeg genser denne titanernes kamp. I mange år ejede jeg en helt nedslidt kassetteoptagelse af lydsiden af denne fantastiske koncert, et bånd jeg havde fået, ved at annoncere i tidsskriftet MM, og det bånd sled jeg yderligere helt ned.

Først for et par år siden blev både lyd og billede endelig udgivet på dvd.

Archie Shepp & Karin Krog

En aften, en gang i 1970erne, hørte jeg i DRs Jazznyt en helt vidunderlig lyd: en blanding af en gammeldags tyk tenor-lyd, og et desperat skrig. Det var Archie Shepp, og han var sammen med den norske sangerinde Karin Krogh (og viste det sig, da jeg fik fat på pladen, pianisten Jon Balke, som jeg siden kom til at arbejde sammen med i flere sammenhænge). De spillede en mærkeligt skævvreden, langsom blues af Carla Bley, *Sing Me Softly of the Blues*, og det tenorspil, jeg hørte der, er jeg endnu ikke kommet mig af.

Det er et spil helt fri af al konvention, og alligevel med dybe rødder i blues, og gammel tenortradition. Åbent, er ordet der karakteriserer bedst, det jeg hørte da.

Lyden er helt åben, hele vejen ned, det er blodigt kød, er det, fraseringen er åben og flagrende, linierne er grænseløse, idéerne flyver frit over hele registret, et vældigt klangligt repertoire, og samtidigt helt forrevet og blødende, utroligt dramatisk og patetisk romantisk. Han var på det tidspunkt, i min bog, på mange måder den perfekte saxofonist.

Pladen hedder HI-FLY, og Karin Krogh og Archie Shepp står som *co-leadere.*

Clifford Jordan & Leadbelly – rødderne til Lundins Overdrive

I 1980erne og begyndelsen af 90erne hang vi alle ud på Montmartre i Nørregade og på Foyerscenen i Huset. Bag Foyerscenens bar stod en rigtig guttermand (hvis navn desværre er undsluppet mig i skrivende stund), som med jævne mellemrum stak mig kassettebånd med musik, han syntes jeg ville have godt af at stifte bekendtskab med.

Et af båndene indeholdt musikken fra pladen THESE ARE MY ROOTS, tenoren Clifford Jordans hyldest til blues- / folk-legenden Leadbelly, med vidunderligt saftige jazzversioneringer af sange som *Take This Hammer* og *Goodnight, Irene*. En amerikansk pendant til JAZZ PÅ SVENSKA. Med uforbeholden kærlighed til de gamle, enkle, men utroligt kraftfulde sange, bliver der spillet af karsken, men følsom bælg. Her blev der knyttet an til min gamle blueskærlighed på en aldeles uimodståelig måde. Igen musik over stok og sten, uden hverken seler eller livrem. Finkerne flyver gennem luften, og alle bliver de grebet igen. En helt sjælden, og sjældent vellykket plade. En uprætentiøs "koncept"-plade (før begrebet eksisterede), som jeg selv hyllede med min udgave af Leadbellys sange på BELLY-UP, med Fredrik Lundin Overdrive.

Tonedøv eller bare blasert med årene – Portishead og mit musikalske grundstof

I mange år havde jeg overhovedet ingen interesse i musik, der lå uden for jazz og blues. Det opdagede musikerne i Bo Stief Band i slutningen af 1980erne, og de satte sig for at opdrage mig, og råde bod på min manglende viden om resten af den musikalske verden. Og jeg stiftede bekendtskab med Beatles, Stevie Wonder og mange andre, og så var sluseporten ligesom åbnet, og siden væltede det ind med musikalske indtryk, i en grad, så det med mellemrum kunne være svært at holde hovedet oven vande.

Men man bliver jo desværre, som tidligere nævnt, med årene en smule tonedøv. Man kan også bare sige at man bliver blasert, hvilket er vældigt trist.

Dog, det hænder stadig, med lange mellemrum, at der bliver revet et lille hul igen et sted, og blodet begynder at løbe. Senest var det James Blakes underligt opklippede og sarte *soul*, der gjorde mere end almindeligt indtryk.

I midt-1990erne (tror jeg) udkom albummet DUMMY med Bristol trip-hopgruppen Portishead. Den melankolske tone, og den, for mig dengang, uhørte præcision i produktionen, den mørke, skrabende, dystre lyd, og sangerinden Beth Gibbons skælvende vokal, talte direkte til mig og mit visuelt orienterede øre. Snart var jeg i gang med, på min egen lavteknologiske måde, at forsøge at omsætte de lyde og parametre triphoppen opererede med, til et akustisk, håndspillet univers. Selve idéen med at orkestrere hele rytmesporet på den måde, havde jeg ikke prøvet før, og det fik adskillige konsekvenser for min musik (også fatale for mit samarbejde med min gamle ven Peter Danemo). Også ideen om at lade en enkel basgang både styre og kontrastere af et mere avanceret melodisk-harmonisk materiale, fødtes af mit møde med triphoppen. Det vil man kunne høre resultater af på Fredrik Lundin Overdrives CHOOSE YOUR BOOTS.

Meget anden musik, jeg har hørt, har talt til mig, og haft stor direkte indflydelse på mit spil, noget sågar mere end ovenstående, som Lee Konitz, Lars Gullin, Paul Bley, Warne Marsh, Ornette Coleman, Coltrane og så videre. Men størstedelen af den musik jeg har omtalt ovenfor, er blevet optaget i mig så tidligt i mit liv, at den har været med til danne mig, den er en del af mit væv, den er mit grundstof. Den er det jeg, når jeg har været på lange udflugter, stadig vender tilbage til, og får bekræftelse fra, det er den der minder mig om, hvad der fik mig til at drømme om selv at være musiker.

Coleman Hawkins: *After Hours* findes på AFTER HOURS / JAZZ DANCE Rhapsody films, EFORfilms 2869008
Sonny Rollins: SONNY ROLLINS LIVE IN '65 & '68. Jazz Icons, Naxos 2.119011.
Archie Shepp: HI-FLY, Karin Krogh / Archie Shepp. Compendium Records, Fidardo 2.
Clifford Jordan: THESE ARE MY ROOTS, Clifford Jordan Plays Leadbelly. Oprindelig Atlantic. Cd-udgaven kan findes på cduniverse.com
Portishead: DUMMY, Go Discs 422-828 553-2.